

ปัจจัยนำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านหนองไม้เขว้า
ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี¹

Factors Contributing to the Model of Sufficiency Economy Village:
A Case Study of Ban Nong Mai Khwao, Khao Khlung Subdistrict,
Ban Pong District, Ratchaburi Province

นางสาวชรินทร์ ยิ่งวิศักดิ์²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พรหมเวศ³

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านหนองไม้เขว้า ซึ่งในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลจากผลการศึกษาที่มีความครอบคลุม ชัดเจน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านต้นแบบประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่
1. ด้านสังคม หมู่บ้านการจัดทำแผนชุมชนที่มีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก
3. ด้านการศึกษาและความรู้ หมู่บ้านได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้และการศึกษาที่ครอบคลุมทุกกลุ่มในหลักเศรษฐกิจพอเพียง 4. ด้านภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญใน กระตุ้นความร่วมมือ และขับเคลื่อนการพัฒนาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และ 5. ด้านนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ หมู่บ้านได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านงบประมาณ ทรัพยากร และกฎหมาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนาหมู่บ้าน โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการปัจจัยต่าง ๆ เพื่อสร้างความสมดุลและความยั่งยืนให้กับชุมชน ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ, บ้านหนองไม้เขว้า

¹ บทความเรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องปัจจัยนำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านหนองไม้เขว้า ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

² นักศึกษาจากหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตรมหาวิทาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

Abstract

This independent research aimed to study Factors Contributing to the Model of Sufficiency Economy Village: A Case Study of Ban Nong Mai Khwao, Khao Khlung Subdistrict, Ban Pong District, Ratchaburi Province. The research utilized a qualitative research methodology to ensure comprehensive and clear findings.

The results revealed five key factors influencing the village's success as a model Sufficiency Economy village:

1. Social factors: Creating a participatory community development plan fostered collaboration and sustainable development.

2. Economic factors: The community demonstrated self-reliance, reducing dependency on external resources.
3. Educational and knowledge factors: Learning and educational initiatives were promoted across all groups within the community, aligning with the principles of the Sufficiency Economy philosophy.
4. Leadership factors: Community leaders were vital in inspiring collaboration and driving continuous development.
5. Government policy and support: Providing financial, resource, and legal support from the government was crucial in enhancing the stability and sustainability of the village's development.

This study highlights the importance of integrating these factors to achieve a balanced and sustainable community. The findings serve as a guideline for the effective development of model Sufficiency Economy villages in other areas.

Keywords : Model Sufficiency Economy Village, Ban Nong Mai Khwao

บทนำ

ในยุคที่โลกกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายมิติ ทั้งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และวิกฤตการณ์ทางสังคม แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนกลายเป็นวาระสำคัญระดับโลก โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก ครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อาทิ การขจัดความยากจน (เป้าหมายที่ 1) การสร้างความมั่นคงทางอาหาร (เป้าหมายที่ 2) และการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (เป้าหมายที่ 8) ทั้งนี้ ความสำเร็จของการดำเนินการตามเป้าหมายดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงชุมชนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับรากฐานอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยได้เผชิญความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ แนวทางการพัฒนาที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในอดีตกลับก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในหลายมิติ เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (รัชกาลที่ 9) ทรงนำเสนอปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ. 2540 โดยเน้นความพอประมาณ มีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันภายในชุมชน แนวทางดังกล่าวได้รับการยอมรับและประยุกต์ใช้ในระดับนโยบายและชุมชนอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ชุมชนต่าง ๆ สามารถพัฒนาความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านหนองไม้เข้ว่า ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นตัวอย่างของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในทุกมิติของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรม โดยชุมชนมีการพัฒนาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ 6 ฐาน เช่น ฐานปุ๋ยอินทรีย์แบบกลับกอง ฐานขยะเป็นศูนย์ และฐานน้ำหมักชีวภาพ การพัฒนาเหล่านี้ทำให้บ้านหนองไม้เข้ว่า เป็นชุมชนต้นแบบที่ได้รับการยอมรับในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ทั้งยังส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยมุ่งเน้นกรณีศึกษาของบ้านหนองไม้เข้ว่า เพื่อวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน กลยุทธ์ และปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนแห่งนี้สามารถสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืนได้ การศึกษานี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาปัจจัยการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านหนองไม้เข้ว่า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้ทราบเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองไม้เข้ว่า ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพชีวิตประชาชนและความมั่นคงของชุมชน

2. ช่วยให้ทราบแนวทางในการเสริมสร้างความยั่งยืนในทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
3. ชุมชนจะมีการเรียนรู้จากประสบการณ์การพัฒนาหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกในชุมชนมีทักษะและความรู้ในการดูแลและพัฒนาทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
4. เพื่อสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ปัจจัยที่นำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ การศึกษาในส่วนนี้จะครอบคลุมถึงปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการบริหารจัดการภายในชุมชนที่มีบทบาทในการส่งเสริมให้หมู่บ้านหนองไม้เข้่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านต้นแบบศึกษาปัจจัยภายใน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และการบริหารจัดการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงศึกษาปัจจัยภายนอก เช่น การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน การเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน

2. ขอบเขตทางประชากร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษา คือ ประชากรในชุมชนบ้านหนองไม้เข้่า ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยเน้นไปที่บุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ได้แก่ ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้นำกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง, สมาชิกชุมชนที่มีส่วนร่วมหรือผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสตรีหรือกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ภายในชุมชน และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือพัฒนากิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชน องค์กรเอกชนที่สนับสนุน

3. ขอบเขตด้านวิธีการวิจัย

การวิจัยจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กับผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชนที่มีส่วนร่วมในโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และศึกษาเอกสารและรายงานทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการดำเนินการของผู้วิจัย คือ หมู่บ้านหนองไม้เข้่า หมู่ที่ 4 ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

5. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษา ระหว่างเดือนกันยายน 2567 – เดือนพฤศจิกายน 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยนำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านหนองไม้เขว่า ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยนั้นจะดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ขั้นตอนการวิจัย โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. การวิจัยจากเอกสาร เพื่อเป็นการสำรวจและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เพื่อให้เกิดแนวคิดและองค์ความรู้ต่าง ๆ สำหรับนำไปใช้ในการศึกษาวิจัย
2. จัดทำกรอบแนวทางในการศึกษา แผนการดำเนินงาน กระบวนการ ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย
3. ดำเนินการศึกษาและรวบรวมประมวลความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ
4. ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยเป็นแบบสัมภาษณ์และประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในชุมชน เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์นำมากรรวบรวบและวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลข้อมูลที่ได้
6. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

กลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) กับผู้เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นไปตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านหนองไม้เขว่า จำนวน 10 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาขลุ่ย กำนันตำบลเขาขลุ่ย อาสาสมัครผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อาสาพัฒนาชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านหนองไม้เขว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาขลุ่ย เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน บุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เยาวชนที่มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่การพัฒนาหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้าง ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่นำการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ

ไปสู่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านหนองไม้เขว่า ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาขลุ่ย กำนันตำบลเขาขลุ่ย อาสาสมัครผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อาสาพัฒนาชุมชน ประชาชนชาวบ้านหนองไม้เข้ว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาขลุ่ย เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน บุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เยาวชนที่มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่การพัฒนาหมู่บ้าน

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การวิจัย ข้อมูลต่างๆของชุมชนที่เกี่ยวข้อง และการทบทวน แนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกลุ่มข้อมูลของการสัมภาษณ์ที่ได้มีการกำหนดไว้ จากนั้นจึงนำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบปริบท

สรุปผลการศึกษา

หมู่บ้านหนองไม้เข้ว่า ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งมีการดำเนินงานต่าง ๆ โดยมีส่วนร่วมจากประชาชนทุกครัวเรือนในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งชุมชนบ้านหนองไม้เข้ว่ายังมีการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกลุ่มอาชีพ การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการปลูกผักสวนครัว และในการที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือในการขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของเยาวชนและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงาน โดยมีแนวทางในการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้ง 5 ปัจจัย ดังนี้

1. ด้านสังคม การมีแผนชุมชนที่มีส่วนร่วมจากทั้งหมู่บ้านและหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยให้การพัฒนาหมู่บ้านเป็นไปอย่างยั่งยืน เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ, ชมรมผู้สูงอายุ และการช่วยเหลือคนยากไร้ การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ในชุมชน เช่น การจัดอบรมทักษะต่าง ๆ และการสนับสนุนการศึกษาในทุกระดับ จะทำให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพและการดำรงชีวิตได้ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างการทำงานร่วมกันในชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

2. ด้านเศรษฐกิจ หมู่บ้านเน้นการพึ่งพาตนเองโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาอาชีพ ทั้งเกษตรกรรมและอาชีพเสริม รวมถึงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อสนับสนุนสมาชิกในการประกอบอาชีพ การพัฒนาภาวะผู้นำในหมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้นำที่มีความรู้และทักษะในการบริหาร

จัดการ จะช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้นำที่มีความสามารถในการตัดสินใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับชุมชนสามารถนำแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านทางการศึกษาและความรู้ หมู่บ้านจะต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการศึกษาให้กับทุกกลุ่มในชุมชน ซึ่งถือว่าการให้การศึกษาและความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความยั่งยืน เช่น การจัดการอบรมทักษะอาชีพ การเสริมสร้างความรู้ด้านการเกษตรและการตลาด การสนับสนุนให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพในอนาคต รวมถึงการสร้างระบบการศึกษาแบบยืดหยุ่นที่สามารถเข้าถึงได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในชุมชน

4. ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน โดยผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์และมีความเข้าใจในความต้องการของชุมชนสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำจะต้องมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมีความยืดหยุ่นในการตัดสินใจและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม การสื่อสารที่ชัดเจนและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาและการขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

5. ด้านนโยบายและการสนับสนุนภาครัฐ ในการส่งเสริมการดำเนินงานจากภาครัฐทั้งในด้านงบประมาณและกฎหมายช่วยให้การพัฒนาหมู่บ้านมีความมั่นคงและยั่งยืนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การให้เงินสนับสนุนจากโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาหมู่บ้าน, โครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพ, และโครงการสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย ภาครัฐยังได้สร้างกรอบกฎหมายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การออกนโยบายการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง

อภิปรายผล

ปัจจัยนำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านหนองไม้เข้ว่า ตำบลเขาหลวง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยนำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านหนองไม้เข้ว่า ตำบลเขาหลวง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า

บ้านหนองไม้เข้ว่าสามารถเป็นต้นแบบของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้เพราะมีการดำเนินการในการพัฒนาหมู่บ้านโดยอาศัยการจัดการหมู่บ้านทั้ง 5 ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง รวมถึงการสร้างความร่วมมือและการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ด้านสังคม กล่าวคือ ความเข้มแข็งของชุมชนและความร่วมมือระหว่างสมาชิกในหมู่บ้าน เป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของบ้านหนองไม้เข้ว่าผ่านการ จัดตั้งกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กองทุนช่วยเหลือคนยากไร้ และการสร้างเครือข่ายชุมชน สิ่ง เหล่านี้ส่งเสริมการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและการมีส่วนร่วมในทุกระดับ แนวคิดที่สอดคล้องคือ แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสนับสนุนโดย อุทัย ดุลยเกษม (2550) ที่เน้นการเสริมสร้าง ศักยภาพของชุมชนจากภายใน

2. ด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ การที่บ้านหนองไม้เข้ว่าได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิตประจำวันเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งผลให้บ้านหนองไม้เข้ว่านั้นสามารถ ดำเนินชีวิตได้ด้วยการพึ่งพาตนเองได้ ชาวบ้านมีการปรับตัวในการทำเกษตรผสมผสาน การส่งเสริมอาชีพ เสริม และการจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดที่สอดคล้องคือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9) ซึ่งสนับสนุนความพอประมาณ มีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันทาง เศรษฐกิจ

3. ด้านทางการศึกษาและความรู้ กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้และ การศึกษาในชุมชนช่วยสร้างพื้นฐานในการพัฒนานั้น ส่งผลให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองไม้เข้ว่า ได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่างๆที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์อื่นๆได้ โดยผ่านการ จัดการฝึกอบรมทักษะอาชีพ การส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรแบบยั่งยืน และการสอนความรู้เกี่ยวกับการ จัดการทรัพยากรในชุมชน ซึ่งจากที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนั้นได้มีความสอดคล้องตรงกับแนวคิดของ ทิศนา แฉมมณี (2552) ที่ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อเป็นการ เพิ่มพูนทักษะและศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง

4. ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน กล่าวคือ ผู้นำชุมชนที่มีความวิสัยทัศน์และการจัดการที่ดีเป็น ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาที่ส่งผลให้บ้านหนองไม้เข้ว่านั้นมีผู้นำที่มีความสามารถในการประสานความร่วมมือ ระหว่างสมาชิกในหมู่บ้านและหน่วยงานภายนอก รวมถึงการกำหนดเป้าหมายร่วมกันของชุมชน ซึ่งได้ สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ที่ได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาโดย บุญเลิศ ช้างใหญ่ (2555) ที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนควรมีความสามารถในการกำหนดทิศทางการที่ชัดเจนและนำชุมชนไปสู่ ความสำเร็จ

5. ด้านนโยบายและการสนับสนุนภาครัฐ กล่าวคือ การที่บ้านหนองไม้เข้ว่านั้นได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น การจัดสรรงบประมาณ โครงการพัฒนาชุมชน และการให้ความรู้เชิง วิชาการ มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของบ้านหนองไม้เข้ว่า ส่งผลให้บ้านหนองไม้เข้ว่านั้นเกิดความความ ยั่งยืนในด้านการจัดการทรัพยากร ซึ่งแนวคิดที่สอดคล้อง คือ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โดยได้รับการสนับสนุนจาก ธวัชชัย ศรีสุชาติ (2560) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการบูรณา การนโยบายของรัฐกับความต้องการของชุมชน

เมื่อพิจารณาจากการอภิปรายผลเกี่ยวกับปัจจัยทั้ง 5 ด้านที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น พบว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้านมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองไม้เขว้าและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยนำไปสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านหนองไม้เขว้า ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อที่จะให้หมู่บ้านอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นต้นแบบและนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของแต่ละหมู่บ้าน ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. ควรมีการส่งเสริมให้หมู่บ้านเกิดการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ตามสถานการณ์ เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อม หรือการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
2. ควรให้มีการจัดทำแผนแม่บทหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีเป้าหมายชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในระยะ 5-10 ปี เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในอนาคต

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการขยายการศึกษาให้ครอบคลุมหลายหมู่บ้านในพื้นที่เดียวกันโดยมีการศึกษาผลของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลเขาขลุ่ย หรือในจังหวัดราชบุรี จะทำให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จกับหมู่บ้านที่ยังมีความท้าทาย
2. ควรมีการนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนามาใช้ในการดำเนินงาน ควรศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การใช้แอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ หรือการใช้เทคโนโลยีเกษตรที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2565) การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความสุขให้ชุมชน สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567

<https://train.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/104/2021/11/คู่มือโครงการพัฒนาหมู่บ้าน.pdf>

กิตติศักดิ์ ปริชาวิริยะโชติ. (2564) การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

กীরติวรรณ กัลยาณมิตร, สันหนัฐ จักรภัทรวงศ์, วิจิตรา ศรีสอน (2563) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

เกษม วัฒนชัย. (2548). การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

จินตนา สุจจันท์. (2549). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.

นิคม ผัดแสน (2540) . การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษาของ กลุ่มโรงเรียนอุดรศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ธนชัย กาญจนธรรม (2562) บทบาทของผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
ประภิตดี เพ็ชรารุช (2561) การสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง.
วารสารรัฐศาสตร์และการปกครอง

พระหมื่น ธีรจิตโต (สีทน) (2561) การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านหนองเอาะ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

พัฒน บุนยรัตพันธุ์. (2549). การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: เลิฟและลิฟเพรส.

พูลศักดิ์ ชูพาณิชย์กุล. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาตนเอง
เมืองอุดรดิถี. อุดรดิถี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิถี.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสฬการพิมพ์, 2527
ภัสรพรรณ แสนหล้า,สุรศักดิ์ จันทลา และ สุนทร สายคำ (2565) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี.(2526).การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ: กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.รัฐ
ธรรมณญแหงราชอาณาจักรไทย.(2540).กรุงเทพฯ:กรมศาสนา.

วาสนา ลาดสุวรรณ, กฤตติกา แสนโภชน (2565) แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

แวน วรุฬห์เลิศ (2546) “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร” การศึกษา ค้นคว้าค้นคว้าอิสระ
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรกรุงเทพมหานคร

ศิริวรรณ วัชรปัญญากุล (2563) การพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย
สุธาวิ กลิ่นอุบล. (2562). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตาม
แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโพน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุเมธ ต้นติเวชกุล. (2541). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. มติชน
สุดสัปดาห์ฉบับที่ 5: 5 ธันวาคม 2541

สมนึก ศรีสุภาพ (2561) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมยศ นาวการ. (2545). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ :บรรณกิจ.

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2522). คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2. ภาคการศึกษาที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Cohen , J.M. and Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation : Concept and easures for Project Design Implementation and Evaluation. Rural Development Committee Center for International Studies. Cornell University.